

I V A N T O E R G E N J E V

Eerste Liefde

Een novelle

1860

Voorwoord

Ivan Toergenjev schreef *Eerste Liefde* in 1860, op tweeënveertigjarige leeftijd, terugkijkend op zijn jeugd met de helderheid en de pijn van iemand die begrijpt wat hij toen niet kon begrijpen. Het is een van zijn meest persoonlijke werken — en tegelijk een van de meest universele. Want wie heeft niet een herinnering aan een liefde die groter was dan hijzelf, die hem overweldigde voordat hij wist wat liefde was?

Het verhaal wordt verteld door Vladimir Petrovitsj, een man van middelbare leeftijd die op verzoek van vrienden zijn eerste liefde opschrijft. Hij was zestien, de zomer was 1833, en de familie logeerde op een datsja bij Moskou. In het aangrenzende huis was een jonge vorstin neergestreken met haar moeder: Zinaida Alexandrovna, eenentwintig jaar oud, omringd door een kring bewonderaars. Vladimir raakt van zijn stuk zodra hij haar ziet. Hij weet niet wat hem overkomt. Hij weet alleen dat hij in haar buurt wil zijn, dat hij alles voor haar zou doen, dat haar grillen hem meer waard zijn dan zijn eigen rust.

Toergenjev tekent Zinaida met een buitengewone fijnheid. Ze is geen verleidster, geen koele schoonheid die spelletjes speelt. Ze is levendig, grillig, echt — iemand die zelf ook gevangen zit in iets wat ze niet helemaal begrijpt. Ze houdt van de macht die haar schoonheid haar geeft, maar ook van de jonge Vladimir, op haar eigen manier, met de onbezonnenheid van iemand voor wie de liefde nog geen geschiedenis heeft.

De onthulling die het verhaal naar zijn climax drijft — de identiteit van de man op wie Zinaida's echte gevoelens gericht zijn — geeft de

novelle haar tragische diepte. Want de liefde die Vladimir ervaart is niet alleen zijn eerste: ze is ook zijn eerste les in de onrechtvaardigheid van het verlangen, in het feit dat het hart zijn object niet kiest, en dat de meest verterende liefde soms gericht is op iemand die haar niet verdient.

Eerste Liefde is een van de mooiste teksten in de Russische literatuur. Ze leest als een herinnering die je zelf niet hebt gehad maar die toch van jou lijkt — zo precies is Toergenjev in het beschrijven van wat het is om voor het eerst volledig buiten zichzelf te leven. De zomertuin, de witte jurk, de zweeps slag op het polsje, de nacht op de vensterbank: het zijn beelden die bijblijven lang nadat het boek is dichtgeslagen.

Lees het langzaam. Het verdient dat.

— *De redactie*

Inhoudsopgave

I.....	8
II.....	11
III.....	13
IV.....	15
V.....	24
VI.....	27
VII.....	30
VIII.....	37
IX.....	41
X.....	48
XI.....	52
XII.....	55
XIII.....	58
XIV.....	61
XV.....	64
XVI.....	68
XVII.....	76
XVIII.....	81
XIX.....	84
XX.....	87
XXI.....	91
XXII.....	96

Eerste Liefde

Ivan Toergenjev

De gasten waren al lang vertrokken. De klok had net half een geslagen. Alleen onze gastheer, Sergej Nikolajevitsj en Vladimir Petrovitsj zaten nog in de salon.

Onze vriend belde en liet de restanten van de maaltijd brengen.

'We zijn het toch eens, heren,' zei hij, terwijl hij zich diep in zijn fauteuil liet zakken en een sigaar aanstak, 'dat ieder van ons zou vertellen over zijn eerste liefde. Jij bent aan de beurt, Sergej Nikolajevitsj.'

De aangesprokene, een kleine, blonde man met een opgeblazen gezicht, keek eerst naar de gastheer, toen naar het plafond.

'Ik heb geen eerste liefde gehad,' verklaarde hij ten slotte. 'Ik ben meteen met de tweede begonnen.'

'Hoezo?'

'Heel eenvoudig. Ik was een jaar of achttien toen ik voor het eerst een meisje het hof probeerde te maken -- een allerliefst kind, dat moet ik toegeven --, maar ik gedroeg me alsof het me al lang vertrouwd was, precies zoals ik later met alle anderen deed. Eerlijk gezegd dateert mijn eerste -- en enige -- liefde uit de tijd dat ik zes was. Het voorwerp van mijn hartstocht was het kindermisje dat voor mij zorgde. Dat is lang geleden, zoals je ziet, en de bijzonderheden zijn uit mijn geheugen gewist. En zelfs als ik ze nog wist, wie zou er dan in geïnteresseerd zijn?'

'Wat moeten we dan doen?' jammerde onze gastheer. 'Mijn eerste liefde is ook al niet bijster boeiend. Ik heb nooit van iemand gehouden voordat ik Anna Ivanovna ontmoette, mijn vrouw. Alles ging heel natuurlijk: onze vaders hadden ons verloofd, we kregen al gauw genegenheid voor elkaar en zijn snel getrouwd. Dat is mijn hele verhaal in twee woorden. Eerlijk gezegd, heren, toen ik het onderwerp aansneed, rekende ik op jullie, jonge vrijgezellen... Tenzij Vladimir Petrovitsj iets amusants voor ons heeft...'

'Mijn eerste liefde was inderdaad geen gewone liefde,' antwoordde Vladimir Petrovitsj na een korte aarzeling.

Hij was een man van een jaar of veertig, met zwart haar waarin al wat zilver glinsterde.

'Zo zo! Des te beter!... Vooruit, vertel op! We luisteren.'

'Welnu... Nee, toch maar niet. Ik ben een slecht verteller. Mijn verhalen zijn meestal droog en kort, of lang en onwaarachtig. Als het jullie niet stoort, schrijf ik al mijn herinneringen op in een cahier en lees ik ze jullie dan voor.'

Eerst wilden de anderen er niets van weten, maar Vladimir Petrovitsj wist hen uiteindelijk te overtuigen. Twee weken later kwamen ze weer bijeen en hij hield woord.

Dit is wat hij in zijn cahier had opgeschreven:

I

Ik was toen zestien. Het was de zomer van 1833.

Ik logeerde bij mijn ouders in Moskou. Ze hadden een datsja gehuurd vlak bij de Kaloezjskaja-poort, tegenover de Neskutsjny-tuin. Ik bereidde me voor op de universiteit, maar studeerde weinig en zonder haast.

Er was niets dat mijn vrijheid inperkte: ik mocht doen wat ik wilde, vooral sinds ik afscheid had genomen van mijn laatste gouverneur, een Fransman die het maar niet kon verkroppen dat hij als een bom in Rusland was gevallen en zijn dagen doorbracht liggend op bed met een gezicht vol ergernis.

Mijn vader behandelde me met tedere onverschilligheid, mijn moeder schonk me nauwelijks aandacht, hoewel ik haar enige kind was: zij was in beslag genomen door zorgen van een andere aard.

Mijn vader, jong en knap, was een verstandshuwelijk aangegaan. Mijn moeder, tien jaar ouder dan hij, had een zeer treurig leven gehad: altijd ongerust, jaloers, zwijgzaam; ze durfde zich in zijn bijzijn nooit te verraden, want ze was bang voor hem. Hij op zijn beurt deed alsof hij streng, koel en afstandelijk was... Ik heb nooit een man ontmoet die kalmer, bedaarder en gezaghebbender was dan hij.

Ik herinner me nog altijd de eerste weken die we in de datsja doorbrachten. Het weer was prachtig. We waren op 9 mei aangekomen,

de dag van Sint-Nicolaas. Ik zwierf door ons park in Neskutsjny of aan de andere kant van de Kaloezjskaja-poort; ik nam een leerboek mee -- bijvoorbeeld dat van Kajdanov --, maar sloeg het zelden open en bracht het grootste deel van mijn tijd door met het reciteren van verzen die ik in grote getale uit mijn hoofd kende. Mijn bloed bruiste, mijn hart jubelde met een zachte blijdschap; ik wachtte op iets, was bang voor iets wat ik niet kende, altijd nieuwsgierig en tot alles bereid. Mijn verbeelding cirkelde als zwaluwen in de schemering rond dezelfde vaste gedachten. Ik werd dromerig, melancholisch; soms kwamen er tranen. Maar door alles heen brak, als gras in de lente, een jonge, bruisende levenskracht.

Ik had een paard. Ik zadelde het zelf en reed in galop ver weg, helemaal alleen. Soms waande ik me een ridder die de strijdplaats betrad -- en de wind floot zo vrolijk langs mijn oren! -- soms hief ik mijn gezicht naar de hemel en mijn ziel opende zich wijd voor zijn stralende licht en azuur.

Nog geen enkel vrouwenbeeld, geen schim van liefde had zich duidelijk aan mijn geest voorgedaan; maar in alles wat ik dacht, in alles wat ik voelde, school een halfbewust vermoeden, vol terughoudendheid, de voorgevoelens van iets nieuws, oneindig zoets en vrouwelijks...

En dat wachten greep mijn hele wezen: ik ademde het in, het stroomde door mijn aderen, in elke druppel bloed... Het zou spoedig vervuld worden.

Onze datsja bestond uit een houten hoofdgebouw met een zuilengalerij en twee lage zijvleugels; in de linker vleugel zat een kleine behangfabriekje... Ik kwam er vaak. Een tiental magere jongens met warrig haar en al door drank getekende gezichten, in vette overalls, sprongen op houten hendels die de vierkante persblokken bedienden.

Zo drukte het gewicht van hun zwakke lichamen de veelkleurige arabesken in het behang. De rechter vleugel stond leeg en was te huur.

Drie weken na onze aankomst gingen op een mooie dag plotseling de luiken open; ik zag vrouwenhoofden -- we hadden burens. Diezelfde avond, tijdens het diner, vroeg mijn moeder aan de butler wie de nieuwelingen waren. Toen ze de naam prinses Zasekjina hoorde, herhaalde ze eerst eerbiedig: 'Ach, een prinses', en voegde eraan toe: 'Vast en zeker een armoedzaaiër.'

'Die dames kwamen met drie rijtuigen aan,' merkte de knecht op terwijl hij zorgvuldig het gerecht opdiende. 'Ze hebben geen eigen equipage, en hun meubilair is waardeloos.'

'Des te beter,' antwoordde mijn moeder.

Mijn vader keek haar koel aan en ze zweeg.

Inderdaad kon prinses Zasekjina geen welgestelde vrouw zijn: het paviljoen dat ze had gehuurd was zo oud, klein en laag dat zelfs mensen met weinig middelen het zouden hebben geweigerd. Ik schonk er verder geen aandacht aan. Het prinsessentitel maakte sowieso geen indruk op mij; ik had juist Schillers *Die Räuber* gelezen.